

اعتبارات مربوط به توانمندسازی افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی
(ره) و سازمان بهزیستی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
(بند «ب» تبصره «۱۶»)

الف) مقدمه

یکی از اهداف نهادهای حمایتی علاوه بر حمایت از محرومان و اقشار آسیب‌پذیر، فراهم آوردن موجبات شکوفایی استعدادها و توانایی‌های بالقوه افراد تحت پوشش و ایجاد زمینه مناسب به منظور نیل به خودکفایی آنهاست. به همین منظور برنامه‌ای تحت عنوان طرح‌های خوداشتغالی و کارآفرینی در برنامه‌های دو نهاد کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور قرار گرفته است. بر مبنای مطالعات انجام شده، دسترسی به این تسهیلات، منجر به افزایش درآمد مددجویان، دسترسی به شبکه‌های اطلاعات بازار، ارتقای جایگاه آنها در اقتصاد خانواده، افزایش مشارکت آنان در تصمیم‌گیری در مورد هزینه‌های خانواده و بهبود دیدگاه‌های عمومی آنان در خانواده و جامعه شده است. بر همین اساس، گرایش مددجویان به این طرح‌ها، بر ضرورت اعطای وام‌های اشتغال‌زا صحت گذاشته و نشان از کمک بزرگ این نوع وام‌ها به گسترش کسب‌وکار و رونق فعالیت‌های تولیدی و خدماتی است. در همین جهت در اجرای بند «ب» ماده (۸۳) قانون برنامه ششم توسعه، کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور موظفند جهت توانمندسازی افراد تحت پوشش خود سالیانه یکصد هزار نفر را به ترتیب ۷۰ درصد از طریق کمیته امداد امام خمینی (ره) و ۳۰ درصد از طریق سازمان بهزیستی کشور صاحب شغل کنند.

معاونت پژوهش‌های
اجتماعی - فرهنگی
دفتر مطالعات
اجتماعی

ب) وضعیت اعتبارات در سال‌های گذشته

با نگاه به اعتبارات طرح‌های اشتغال مددجویی طی ۵ سال گذشته، روند مشخصی در این اعتبارات مشاهده نمی‌شود. به گونه‌ای که این اعتبارات از رقم سی هزار میلیارد ریال در سال ۹۴ با رشد منفی ۵۰ درصدی در سال ۱۳۹۵ روبه‌رو می‌شود و مجدداً در سال ۱۳۹۶ رشد ۱۰۰ درصدی را تجربه می‌کند. مجدداً در سال ۱۳۹۷ رشد منفی ۳۳ درصدی و در سال ۱۳۹۸ به رشد ۱۵۰ درصدی می‌رسد.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۶۴۰۷

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۱/۳۱

جدول اعتبارات موضوع طرح‌های اشتغال مددجویی طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۸ (ریال)

سال	کل اعتبارات	بهبودی	کمیتة امداد	رشد
۱۳۹۸	۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۰
۱۳۹۷	۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۳,۳۳-
۱۳۹۶	۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰
۱۳۹۵	*۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰-
۱۳۹۴	۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	-

*مبلغ ۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ در اختیار ستاد مردمی رسیدگی به امور دیه و کمک به زندانیان نیازمند قرار می‌گیرد.

ج) پیشنهاد لایحه بودجه

بند «ب» تبصره «۱۶»

در اجرای بند «ب» ماده (۸۳) قانون برنامه ششم توسعه و ماده (۵۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور «بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال مانده سپرده‌های قرض‌الحسنه بانکی و رشد مبلغ مزبور را به تفکیک چهارده هزار میلیارد (۱۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به کمیته امداد امام خمینی (ره) و شش هزار میلیارد (۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سازمان بهزیستی با معرفی دستگاه‌های ذی‌ربط به مددجویان و کارفرمایان طرح‌های اشتغال مددجویی پرداخت نماید. در صورتی که هریک از دستگاه‌های مذکور نتوانند به هر میزان سهمیه تسهیلات خود را تا پایان آذرماه ۱۳۹۸ استفاده نمایند، سهمیه مذکور به دستگاه دیگر تعلق می‌گیرد».

د) پیشنهاد مرکز پژوهش‌ها

با توجه به افزایش هزینه‌های تولید و به تبع آن قیمت تمام شده محصول در سال جاری نسبت به سنوات پیشین، به نظر می‌رسد اعتبار پیش‌بینی شده برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید توسط مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی در سال آینده کافی به نظر نمی‌رسد. از این‌رو، با توجه به مصوبه اخیر شورای عالی اشتغال مبنی بر افزایش سقف وام‌های اشتغال از ۲۰۰ میلیون ریال به ۵۰۰ میلیون ریال با هدف افزایش پایداری طرح‌ها و نیز نظر به افزایش هزینه ملزومات کسب‌وکار اجرای یکصد هزار طرح اشتغال در لایحه فعلی دولت در نظر گرفته شده است مستلزم افزایش سرجمع این تسهیلات به ۵۰ هزار میلیارد ریال است. لذا پیشنهاد می‌شود بند «ب» تبصره «۱۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به شرح زیر اصلاح شود:

در اجرای بند «ب» ماده (۸۳) قانون برنامه ششم توسعه و ماده (۵۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور «بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل مبلغ پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال مانده سپرده‌های قرض‌الحسنه بانکی و رشد مبلغ مزبور را به تفکیک سی‌وپنج هزار میلیارد (۳۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به کمیته امداد امام خمینی (ره) و پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سازمان بهزیستی کشور با معرفی دستگاه‌های ذی‌ربط به مددجویان و کارفرمایان طرح‌های اشتغال مددجویی پرداخت نماید. در صورتی که هریک از دستگاه‌های مذکور نتوانند به هر میزان سهمیه تسهیلات خود را تا پایان آذرماه ۱۳۹۸ استفاده نمایند، سهمیه مذکور به دیگر دستگاه‌های مشمول تعلق می‌گیرد. کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور می‌توانند جهت تسهیل در دریافت تسهیلات توسط مددجویان تحت پوشش، سازوکارها و اقدامات لازم را جهت ارائه تضامین و وثایق لازم به بانک‌ها به کار گیرند».

هـ) مصوبه کمیسیون تلفیق

بند «ب» - در اجرای بند «ب» ماده (۸۳) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه و ماده (۵۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل مبلغ پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال مانده سپرده‌های قرض‌الحسنه بانکی و رشد مبلغ مزبور را به تفکیک سی و پنج هزار میلیارد (۳۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به کمیته امداد امام خمینی (ره) و پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سازمان بهزیستی کشور با معرفی دستگاه‌های ذی‌ربط به مددجویان و کارفرمایان طرح‌های اشتغال مددجویی با اولویت زنان سرپرست خانوار به صورت تسهیلات قرض‌الحسنه پرداخت کند. در صورتی که هر یک از دستگاه‌های مذکور نتوانند به هر میزان سهمیه تسهیلات خود را تا پایان آذرماه ۱۳۹۸ استفاده کنند، سهمیه مذکور به دستگاه دیگر تعلق می‌گیرد.

و) ارزیابی مصوبه و نتیجه‌گیری

همان طور که ملاحظه می‌شود؛ میزان تسهیلات بانکی در نظر گرفته شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، جهت اشتغال مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور با بهره‌گیری از نقطه‌نظرات کارشناسان مرکز پژوهش‌ها در کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی مورد اصلاح و بازنویسی قرار گرفته است. از نکات قابل توجه این اصلاحیه اولویت دادن به زنان سرپرست خانوار است که با توجه به آسیب پذیری بیشتر این قشر اقدامی مثبت ارزیابی می‌شود. با وجود این یکی از مسائل باقی‌مانده، مشکلات مربوط به تأمین تضامین و وثایق بانکی توسط مددجویان است که لازم است این موضوع توسط نهادهای حمایتی مورد توجه قرار گیرد. با وجود نکات منفی و مثبت، پیشنهاد مصوب گردید. لکن به جهت ارزیابی بیشتر می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- با عنایت به اینکه اعتبارات طرح‌های اشتغال مددجویی حدود دو دهه است در بودجه سنواتی پیشنهاد و تخصیص داده می‌شود می‌توان گفت که این اعتبارات در جهت اشتغال اقشار ضعیف، آسیب‌پذیر و بیکار جامعه تاحدودی مؤثر بوده است. به طوری که در سال ۱۳۹۶ اعتبارات تخصیص داده شده توانسته است رقمی در حدود ۱۸۰ هزار نفر را صاحب شغل نماید. با وجود این همچنان طرح‌های فوق از مواردی مانند فقدان نظارت و عدم پیروی طرح‌ها از آمایش سرزمینی و الگوی کلان اقتصادی کشور (در حال حاضر توجه به تولید داخلی) رنج می‌برد.

- در بررسی نحوه مواجهه مددجویان کمیته امداد امام خمینی با تسهیلات طرح‌های اشتغال مددجویی مطالعات نشان می‌دهد؛ در سال ۱۳۹۶ مشاغل مربوط به صنایع دستی (۸ درصد)، کشاورزی (۶ درصد)، دامپروری (۳۴ درصد)، شیلات (۱ درصد)، خدمات (۴۶ درصد)، صنعتی و معدنی (۵ درصد) توانسته‌اند اعتبارات این حوزه را جذب کنند. به نظر می‌رسد با توجه به نیازهای فعلی کشور در عرصه‌های توسعه فعالیت‌های تولیدی باید نهادهای حمایتی تلاش بیشتری در جهت تشویق مددجویان تحت پوشش به فعالیت‌های تولیدی نمایند.

- تسهیلات طرح‌های اشتغال مددجویی در نهاد کمیته امداد امام خمینی (ره) به سرپرست و اعضای خانواده مددجو، همسر بیکار نوعروس مددجو، مرد سرپرست خانواده بیکار و پسران مجرد بیکار در آستانه ازدواج اعطا شده است. این موضوع علاوه بر اینکه در جهت اشتغال‌زایی و رفع معضل بیکاری بوده است، در راستای حمایت از نهاد خانواده به خصوص زوج‌های جوان و نیز تشویق جوانان به ازدواج عمل کرده است.

- در پایان اشاره به این نکته ضروری است که موفقیت تسهیلات طرح‌های اشتغال مددجویی در گرو رفع موانع موجود همانند بحث نداشتن تضامین و وثایق از سوی مددجویان و عدم رفع این مسئله از سوی نهادهای حمایتی است. در این خصوص می‌توان راهکارهایی از قبیل پذیرش مستمری مددجویی و یارانه نقدی به عنوان تضامین و وثایق مورد بررسی قرار گیرند.